

Stadsbyggnadsnämnden

Missiv till anvisningar för namnberedningen

Förslag till beslut

Godkänna namnberedningens förslag på anvisningar för namnberedningen

Ärendebeskrivning

Befintliga riktlinjer innehåller felaktigheter angående vad nämnden får besluta om. Det nya dokumentet döps om från riktlinjer till anvisningar, eftersom det innehåller både förhållningsregler och anvisningar för namnberedningen.

Anvisningarna redovisas i sin helhet i bilaga.

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Anders Enesved
Chef Projekt- och GIS-
avdelningen

Micaela Lindborg
GIS-ingenjör

Anvisningar för namnberedning i Eskilstuna kommun

Begrepp

Ortnamn

Ortnamn är ett sammanfattande begrepp på alla geografiska namn, stora som små. Ortnamn är en, under en viss tid och i en viss krets av människor, entydig benämning på en bestämd geografisk plats. Det kan vara namn på gator, vägar, kvarter, parker, byggnader, sjöar och vattendrag m m. Ortnamnen särskiljer, identifierar och lokaliserar platser och fyller en viktig funktion, men namnen har också en viktig roll som kulturhistorisk källa och är en del av kulturarvet. För människan är ortnamnen betydelsefulla ur historiska, sociala, psykologiska och praktiska skäl.

Kategorinamn

Namn som ämnesmässigt eller logiskt hör ihop. De behöver dock inte ha någon naturlig koppling till området. Exempelvis kan namnsättningen på kvarter utgå från första bokstaven i den stadsdel där kvarteret finns lokaliserat. Ett annat exempel är vägar inom ett geografiskt avgränsat område som hålls ihop genom att få sina namn från ett gemensamt tema, såsom svampar eller växter.

Memorialnamn

Memorialnamn/personnamn används för att hedra en allmänt eller lokalt historiskt betydelsefull person som haft en stark anknytning till och påverkan på en plats. En jämn fördelning mellan könen bör eftersträvas vid användande av memorialnamn.

Blåljusorganisationer

Till blåljusorganisationerna hör polis, ambulans och brandkår. Hit kan även SOS-alarm räknas då de behöver samma information som blåljusorganisationerna.

Ansvarsfördelning

Kommunen

Eskilstuna kommun ansvarar för huvuddelen av den officiella namnsättningen inom kommunen. Det är kommunfullmäktige som har det övergripande ansvaret. Stadsbyggnadsnämnden är på uppdrag av fullmäktige kommunens ortsnamnsorgan. Stadsbyggnadsnämnden namnger:

- gator och vägar där kommunen är huvudman
- kvarter inom kvartersnamnsområdet.
- torg, parker och allmänna platser
- byggnader, anläggningar och anläggningsområden där kommunen är huvudman.

Vidare har kommunen genom ett samverkansavtal med Lantmäteriet tagit över adressättning, dvs

belägenhetsadresser inklusive adressnumreringar samt registrering av lägenhetsnummer.

Lantmäteriet

Lantmäteriet fastställer ort- och traktnamn, namn på statistiska tätorter samt naturnamn. Med naturnamn menas bäckar, skogsområden, eller andra typer av mindre naturnamn inom detaljplanelagt område.

Kommunen har inga befogenheter att besluta om namn på fastigheter. Namn i fastighetsregistret beslutas av Lantmäteriet med stöd i förordningen om fastighetsregistret. Det innebär även att by- och gårdsnamn inte får beslutas av stadsbyggnadsnämnden.

De namn som finns måste användas i sin bestämda form; avstavningar eller ändring i stavning är inte tillåtet. Om vi vill ändra stavning på ett ortnamn eller om det saknas något namn kan kommunen ansöka om att Lantmäteriet antar det i sitt ortsnamnregister, för att vi senare när det är infört ska kunna använda det.

Posten AB

Posten ansvarar för postnummer och postorter. Dessa uppgifter tillsammans med belägenhetsadressen, som kommunen sätter, utgör den unika adressen för varje bostad.

Trafikverket och enskilda väghållare

Namn på vägar som inte står under kommunens huvudmannaskap fastställs av stadsbyggnadsnämnden på förslag av väghållaren eller med dennes medgivande. Namn på större trafikplatser, vägs skyltning och järnvägsstationer beslutas av Trafikverket.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen beslutar om namn på statliga natur- och kulturresevat.

Riktlinjer

I enlighet med lagen om kulturminnen (1988:950, ändrad 2013:548, § 4 God ortnamnsedd) finns sedan 1 juli 2000 en hänsynsparagraf som stadgar att man vid statlig och kommunal verksamhet ska iaktta god ortnamnsedd. Detta innebär att

- hävdvunna ortnamn inte ändras utan starka skäl,
- ortnamn i övrigt stavas enligt vedertagna regler för språkriktighet, om inte hävdvunna stavningsformer talar för annat,
- påverkan på hävdvunna namn beaktas vid nybildning av ortnamn, och
- svenska, samiska, meänkieli och finska namn ska så långt som möjligt användas samtidigt på kartor samt vid skyltning och övrig utmärkning i flerspråkiga områden.

I arbetet med namngivning och i sin övriga befattning med ortnamn ska Stadsbyggnadsnämnden ta hänsyn till ortnamnens kulturhistoriska värde. Vid namngivning ska nämnden se till att

funktionella krav beaktas.

Om kommunen vill använda bynamn eller andra namn, exempelvis bebyggelsenamn, som namn på stadsdelar eller i adresser ska de användas i den namnform som Lantmäteriet fastslagit (lag 2013:548).

Ortnamnen ska vara enkla och lättfattliga, lokaliserade och entydiga samt öka orienterbarheten för kommunens invånare och besökare. Namnsättningen ska bidra till att vägar, kvarter och bostadsområden mm får ett lokaliseringssammanhang med hjälp av kategorinamn. Undantag från denna riktlinje kan ske för att bevara befintliga gamla namn som har ett kulturhistoriskt värde, exempelvis äldre bebyggelsenamn.

Namnen bör vara lätta att skriva, uttala och uppfatta samt får inte verka frånstötande. För att undvika förväxlingsrisk med andra namn bör namnberedningen eftersträva att nya namn blir unika.

Kvartersnamnen bör vara kategorinamn i bestämd form och med begynnelsebokstav efter stadsdel i Eskilstuna. Om vi vill utöka kvartersområdet i anslutning till det befintliga måste vi remittera frågan till Lantmäteriet.

Namngivning av vägar inom byadressområden bör endast ske i undantagsfall eftersom det kan medföra att lokaliseringsgraden i området minskar. Det medför även att adresserna bör bytas ut från byadresser till gatunamnsadresser.

Mindre vägar och återvändsgator namnsätts sällan utan får adresser från närmsta större gata eller väg inom gatunamnsområden.

För namnsättning av byggnader och anläggningar där kommunen är huvudman ska yttranden inhämtas från den nämnd eller kommunalt bolag som nyttjar lokalerna för sin verksamhet. Det är viktigt att tänka på att det är byggnaden/anläggningen som ska namnsättas och inte den verksamhet som pågår där.

Användning av memorialnamn på gator, byggnader etc bör ske med stor återhållsamhet. Mannen eller kvinnan bör vara så pass känd att allmänheten inte behöver en motivering eller förklaring av namnvalet, samt ha en stark anknytning till platsen. Dock kan det finnas individer som inte är allmänt kända men som betytt mycket för en plats eller ett område. Då kan namnsättningen vara ett sätt att hedra och uppmärksamma allmänheten om den personens inverkan på platsen.

Gator, vägar, parker och torg bör aldrig uppkallas efter levande personer. Personen bör ha varit avliden i minst tio år för att låta tiden ge perspektiv åt den personens bedrifter.

Historiskt sett har gator, kvarter och allmänna platser i större utsträckning namnsatts efter män eller manliga attribut, exempelvis manliga yrken. I fortsättningen bör namnberedningen ha ett jämställt synsätt för att, där det är lämpligt, även uppmärksamma kvinnor och deras bidrag till stadens utveckling.

Namn på vägar, kvarter, allmänna platser mm bör inte uppkallas efter företag belägna vid platsen.

Samma försiktighetsprincip ska gälla som för användna av memorialnamn. I sådana fall då det ändå anses lämpligt, ur ett kulturhistoriskt perspektiv, är det viktigt att beakta att företaget ska vara försvunnet/nedlagt men i sin livstid haft betydelse för orten. Namnet ska vara lätt att skriva och uttala samt ha en klar och tydlig koppling till den namngivna platsen.

Sammansättning och delegation

Fullmäktige har det övergripande ansvaret.

Stadsbyggnadsnämnden är på uppdrag av fullmäktige kommunens ortnamnsorgan.

Stadsbyggnadsförvaltningen ska bevaka behovet av ny namnsättning, exempelvis genom att ha uppsikt över nya detaljplaner. Namnsättningsärenden får även initieras av andra aktörer.

För beredning av namnärenden ska det finnas en särskild namnberedning under nämnden. Denna beredning ska svara för kommunens kontakter med Lantmäteriverket och övriga myndigheter i namnfrågor. Stadsbyggnadsnämnden utser denna beredningsgrupp för samma tidsperiod som gäller för nämndens ledamöter.

Namnberedningen ges endast en beredande roll, det är nämnden som fattar beslut om nya eller ändrade namn.

I namnberedningen ska ingå nämndens ordförande, två ordinarie nämndledamöter, två representanter från Stadsbyggnadsförvaltningen samt en kommunal tjänsteman som har rollen som historiker. Stadsbyggnadsförvaltningen representeras av Projekt- och GIS-avdelningens avdelningschef samt en tjänsteman.

Nämndordförande har rätt att delegera sin plats till en annan ledamot.

Till beredningens ordinarie ledamöter ska ersättare utses. En ledamot som ej kan delta vid namnberedningens sammanträde ska anmäla förhinder till sin ersättare och beredningens ordförande.

Namnberedningen kan vid behov anlita språklig eller annan expert. Kommunstyrelsen, kommunens övriga nämnder, förvaltningar, bolag och tjänstemän som har väsentligt intresse av namnsättning ska ges tillfälle lämna namnförslag. Om ärendet är av allmänt intresse bör namnberedningen inhämta yttranden från kommunens medborgare.

Beredning av ärenden

Namnberedningens uppdrag är att ge Stadsbyggnadsnämnden förslag till nya, eller ändring av befintliga, namn på bland annat vägar, kvarter och offentliga platser.

Namnberedningen utser inom gruppen en ordförande och en sekreterare. Ordförande ska göra en första beredning av ärenden samt sammankalla till möte. Kallelsen ska vara skriftlig och utfärdas senast två veckor före mötesdagen. Vid möten ska protokoll föras av sekreteraren och en ledamot justerar.

Namnberedningen är beslutsför då minst två av ledamötena och två tjänstemän från stadsbyggnadsförvaltningen är närvarande.

Namnförslag ska utarbetas i ett så tidigt skede som möjligt. Detta är mest praktiskt för att undvika användandet av tillfälliga arbetsnamn som kan vara svåra att ändra och leda till oklarheter i senare skeden, särskilt om de börjar användas i vardagligt språkbruk. Senast när förslag till detaljplan antas bör namnberedningen lägga fram förslag till namn på de allmänna platser som finns inom planområdet samt beslut om desamma.

För att underlätta beredningen av nya namn ska det finnas en förslagsbank. Där kan alla idéer och förslag till ny namnsättning för en geografisk plats samlas, för att sedan användas när ett namngivningsärende initieras. Förslagsbanken är ett bra sätt att samla information om verksamma individer och kan således öka jämställdheten inom namnsättningen. Alla som verkar inom kommunen och dess bolag samt kommunens medborgare har rätt att lämna in förslag som sparas i förslagsbanken.

Ändring av befintliga ortnamn bör ske endast när det är absolut nödvändigt. Om ändring av gatu- eller vägnamn planeras bör fastighetsägare, hyresgäster, tomträttsinnehavare och bostadsrättsinnehavare, vars adress påverkas, underrättas om förslaget och motivet till ändringen. De som berörs av ändringen ska beredas möjlighet att lämna synpunkter på förslaget innan det överlämnas till nämnden för beslut. Tiden mellan beslutad ändring och ikraftträdande bör vara minst 3 månader om inte särskilda skäl talar emot detta. För kostnader som uppkommer vid adressändring får fastighetsägare, företag och boende ingen ersättning.

Information och dokumentation

Beslutade namnförslag av stadsbyggnadsnämnden ska så snart som möjligt göras mer allmänt kända. Meddelanden om nya eller ändrade namn ska lämnas till alla aktörer som kan vara berörda, exempelvis Trafikverket, Lantmäteriet samt andra förvaltningar och avdelningar inom kommunen. Särskilt viktigt är det att blåljusorganisationerna blir underrättade. Det ska tydligt framgå från vilket datum det nya eller ändrade namnet ska gälla.

Namnförslag som blivit godkända av nämnden ska dokumenteras och sparas digitalt som en historisk källa för framtiden. Om det finns dokumentation som beskriver motiv till namnsättning ska även dessa sparas.

